

Perashat Vayetzé 5783

מעשה המשפט



Marcos y Lety Amiga

Velas: 5:38 pm
Fin Shabat 1: 6:32 pm - R”T: 7:06 pm
Fin Shabat 2: 6:41 pm - R”T: 7:09 pm

Maasé Bet Din

Rab Joshua M. Hilu

חבר בה"ד אמת ומשפט

Maasé Sheaya'

!!!Prohibida la entrada!!!

El criminal del desierto

Caso: En un Bet Hakeneset en Israel comenzaron a pintar las paredes del lugar con pinturas especiales para que fije bien el color. El problema es que durante el tiempo que los pintores están trabajando no es posible entrar al Bet Hakeneset para que nadie se vaya a dañar con las pinturas ya que están hechas con químicos que pueden dañar y maltratar la ropa.

El Ben Ish Jay y sus acompañantes partieron hacia Eretz Israel. Eligieron viajar en camellos individuales acordando con el guía árabe, que un rato antes de Shabat el viaje se interrumpa, para seguir el camino al día siguiente después de Habdalá, y así emprendieron el viaje.

Los Gabayim colgaron un letrero durante las horas de trabajo que decía “prohibida la entrada y él que entre es bajo su propio riesgo”. Por la tarde unos jóvenes necesitaban un libro del Bet Hakeneset y entraron durante las horas de trabajo y se mancharon sus ropas sin posibilidad de repararlas.

El primer viernes el guía se rehusó a cumplir su palabra, “estamos en un lugar peligroso, no estoy dispuesto a parar y arriesgar mi vida” dijo. “Pues nos quedamos aquí a pasar Shabat solos”, anunció el “Ben Ish Jay”. “¿Aquí, en medio del desierto? ¿No se dan cuenta que están expuestos a morir en manos de los criminales?”, advirtió el guía árabe. El Ben Ish Jay y sus acompañantes no le hicieron caso, se bajaron de los camellos, tomaron sus pertenencias y extendieron su tienda de campaña, para recibir Shabat. El guía se alejó, pero así como se fue, regresó con miedo, acampando cerca de ellos, detrás de una roca, a la expectativa de lo que podía suceder.

Pregunta: ¿Está obligado el pintor Yehudí a pagar los daños de la ropa de los jóvenes o ya que entraron sin permiso está exento de pagar?

El Ben Ish Jay y sus acompañantes encendieron las velas, recitaron Kabalat Shabat, Arbit, Kidush y saborearon las comidas que traían con ellos. Palabras de Torá y canciones de sobremesa los acompañaron, cuya espiritualidad les hizo olvidar donde se encontraban.

Respuesta: La Guemará en Babá Kamá (ב"ק מה:) menciona “si Rebuén entró a la casa de Shimón sin permiso y Shimón lo dañó, Shimón está exento de pagar los daños, pero si sabía que Reubén está en su casa, aun si entró sin permiso tiene que pagarle los daños”. Los Rishonim debaten en la explicación de este Din. Rash”i sostiene que depende si Shimón vio entrar a Reubén a su casa o no, si lo vio entrar está obligado a pagarle los daños aunque lo dañó sin intención, pero si no lo vio está exento de pagar. Sin embargo, el Ramba”m estudia que la diferencia es si Shimón tuvo intención de dañar a Reubén o no, si tuvo intención está obligado a pagar, pero si no tuvo intención está exento de pagar ya que daño sin querer aunque vio que Reubén entró a su casa.

Más tarde, todos fueron a descansar menos el Ben Ish Jay que con el Zohar en sus manos, se olvidó de su cansancio; no sentía nada de lo que sucedía a su alrededor; estaba totalmente inmerso en la Torá. De pronto los criminales encontraron una fácil presa en los inofensivos viajeros, iban dispuestos a acabar con sus vidas y apoderarse de sus bienes. El líder avanzó hasta que se detuvo cerca del Rab observándolo paralizado. Luego se dio media vuelta y dio la orden de retirarse.

En el Shuljan Aruj existe cierta contradicción en la Halajá, por lo que los Poskim discuten en cómo explicar la opinión del Shuljan Aruj, hay quien opina que el Shuljan Aruj sostiene como Rash”i y por lo tanto, si Shimón dañó sin querer a Reubén sabiendo que él entró sin permiso está obligado a pagar los daños (סמ"ע שע"ח), y hay quien opina que el Shuljan Aruj sostiene en el caso que el dueño de la casa dañó a la persona que entró sin permiso como el Ramba”m y Shimón estaría exento de pagar a menos que tuvo intención de dañar al que entró a su casa sin permiso, pero en el caso que dos personas tenían derecho de estar en un mismo lugar el Shuljan Aruj sostiene como Rash”i que aun sin intención de dañar esta obligado a pagar siempre y cuando al Mazik (dañador) supo que su compañero estaba ahí ya que lo vio entrar (ב"ח ערוה"ש שע"ח).

Por lo tanto, en el caso que Shimón no vio a Reubén entrar a su casa y lo dañó sin querer según todos está exento de pagar, y si lo dañó con intención según todos está obligado a pagar. Pero en el caso que lo vio entrar y lo dañó sin querer va depender de la discusión.

El guía árabe, al ver la escena, se quedó maravillado, mudo de asombro, salió de su escondite y llegó hasta el Ben Ish Jay y cayó a sus pies. “Perdóneme, santo Rab, Me equivoqué con usted”, reconoció el guía. “Ahora me di cuenta que es un enviado del cielo. ¡Y estoy dispuesto a cumplir lo que hemos acordado”.

Halajá: Si el pintor no supo que los jóvenes entraron está exento de pagar. y aun en el caso que los vio entrar y los dañó sin querer no podemos obligar al pintor a pagar ya que es Majloket si tiene que pagar, pero si el pintor tuvo intención de dañar a los jóvenes por haber entrado sin permiso está obligado a pagar.

Halaja Lemaase'

Pregunta: ¿Está permitido hacer trabajos en Janucá?

durante la media hora que están las velas prendidas (שם, ומג"א א, ומשנ"ב דלא כהגע"צ).

Respuesta: La Guemará en Shabat (כ"א:) menciona que los Jajamim fijaron 8 días de fiesta en Janucá para decir Hallel y agradecer a Hashem por el milagro recitando Al Hanisim.

Dicha costumbre es por el cuanto que las mujeres tuvieron parte en la salvación en contra de los Yevanim por medio de Yehudit, una mujer que arriesgó su vida para matar al rey Eliforni y de esa manera salvar a los Yehudim (משנ"ב סי' י, ע' מדרש להנוכה, וספ' חמדת ימים שהביאו הסיפור באריכות).

Rash”i explica que únicamente son días de agradecimiento mas no días en los que está prohibido trabajar y así lo estipulo el Shuljan Aruj (ארי"ה סי' תר"ע סעי' א').

Los trabajos que tienen que impedir hacer son lavar ropa, tejer, cocer etc. mas no está prohibido cocinar y hornear (ילקוט"י תר"ע).

Sin embargo, el Shuljan Aruj menciona la costumbre de que las mujeres no hagan trabajos

Los alumnos del Ben Ish Jay, explicaron que años atrás aquel “criminal” árabe había citado a juicio a un Yehudí que negaba deberle un dinero que realmente le había prestado. El Ben Ish Jay descubrió que efectivamente el árabe tenía la razón, por lo que obligó al Yehudí a pagarle. Al ver que el Yehudí no tenía dinero para saldar su deuda, el Ben Ish Jay sacó la suma completa de su bolsa y se la entregó al Yehudí para que le pague al árabe, que con el correr de los años se convirtió en un criminal, pero mantuvo siempre en su memoria la actitud del Ben Ish Jay. Y ese recuerdo latente fue lo que lo hizo desistir de atentar contra él y los suyos cuando lo tuvo enfrente, en medio del desierto.

El Ben Ish Jay salvó su vida a cambio de unas cuantas monedas que cedió tiempo atrás.

בענין המוכר דבר איסור ואכלו הלוקח

ורק שאם לא היה חסרון לבעלים אינו יכול לתבוע מחבירו מה שהשתמש בשלו, אבל כשהיה חסרון פורתא משלם על כל ההנאה כפי מה ששוא בשוק שכירות חצר זו, וצ"ע.

ודעת הפר"ח (שם ביו"ד סי' קי"ט) דלא כהש"ך והנתיה"מ, דלעולם צריך להחזיר לו ההפרש ממה ששילם כדמי הכשרה ביחס לדמי הטריפה, ומה שכתבו הרמב"ם והשו"ע "ואין המוכר מחזיר לו כלום" מיירי כגון שאין הכשרה שוה יותר מהטריפה. ומ"מ לענין הלכה יוכל המוכר לומר קים לי כהש"ך והנתיה"מ ואיני מחזיר לו כלום.

ובהא דנקט הנתיה"מ כדבר פשוט שהאוכל איסור דרבנן בשוגג אינו צריך כפרה וחשיב כאילו אכל היתר, עיין במילואי משפט (הערה 51) מה שהביא מדברי האחרונים שנשאו ונתנו בדבריו, אמנם לפי הנראה למעשה הוא דבר מוסכם להרבה אחרונים כמו שהביא שם (בסוף ההערה) בשם השדי חמד.

ועיין בפת"ש ס"ק א' שהביא מחלוקת בין האחרונים אי הא דמשלם כדמי כשרה הוא דוקא כשכבר שילם הלוקח שאז אין המוכר מחזיר לו כלום, או אפילו אם לקחו בהקפה, כיון שכבר אכלו, משלם כדמי כשרה. דעת השער המשפט שגם בזה צריך לשלם כדמי כשרה כיון שנהנה, אמנם דעת החת"ס דדוקא כשכבר שילם אין המוכר חייב להחזיר לו כלום וכלשונו הרמב"ם והשו"ע, אבל אם עדיין לא שילם משלם כדמי הטריפה.

ומסיק הפת"ש דודאי לענין דינא יש להורות כדברי החת"ס דהא יש לצרף לזה גם דעת הפר"ח שאפילו בכבר נתן המעות ס"ל שיחזיר לו ההפרש וכו"ל, וא"כ בזה שעדיין הלוקח לא נתן המעות ודאי יוכל לומר קים לי כהפר"ח והחת"ס.

משום מזיק או משום שנהנה, למה ישלם יותר משווי. ותל' דכיון שלגבי האוכל לא נחשב שעשה איסור כלל כיון שהיה איסור דרבנן בשוגג, ואינו צריך כפרה א"כ לדידה הוי כאילו אכל דבר היתר, ולכן משלם כפי שווי ההיתר. ודבריו צ"ע דמה בכך שהוא נהנה כאוכל היתר, וכי מפני כך ישלם יותר משווי.

וצ"ל דס"ל לנתיה"מ דכיון דאיסור דרבנן אינו איסור בגופו ורק מפני שגזרו חכמים אסור לאוכלו ומחמת זה שוה בשוק פחות, נמצא שמה שהוא שוה פחות הוא מפני דבר צדדי שיש עליו שהוא גזירת רבנן, וכשיסור האיסור בכל אופן שיהיה יהא שוויו כשווי הכשרה, א"כ נמצא ששווי האמיתי הוא כשווי הכשרה רק שכל זמן שהוא מעוכב ע"י גזרת חכמים א"א למוכרו בשווי, וא"כ כיון שלגבי האוכל הזה הוי כאילו סר האיסור הרי משלם כפי שווי הכשרה כיון שזהו שווי האמיתי, שאע"פ שא"א למכור אותה לאחר בשוק כך מ"מ אין זה קובע שווי האמיתי כיון שהוא מחמת דבר צדדי. ואפשר שזו כוונת הש"ך שם שכתב "נ"ל הטעם דהם לא גזרו איסור כדי להוציא ממון דלענין ממון אוקמוה אדין תורה", והיינו משום שלענין ממון אין תקנתם משנה את שווי האמיתי.

אמנם לפ"ז יהא הדין כן גם אם בא אדם והזיק את הבשר טריפה [דרבנן] של חבירו ולא ידע שהיא טריפה, דכיון שלגבי אינו נחשב איסור א"כ ישלם כשווי הכשרה, וכל זה הוא חידוש גדול, וצ"ע.

ועיין בשערי יושר שם (שער א' שער הספיקות פרק י') שהאריך בענין זה, ומסיק לבאר באופן אחר, דאע"ג דברוב המוקמות כשמשלם מה שנהנה הוא פחות משווי, הכא משלם יותר משווי כיון שהנהנתו היתה כאילו אכל כשירה וכדברי הנתיה"מ הנ"ל, דאע"ג שבשוק אינו נמכר כשווי הכשרה, מ"מ מצינו דאע"ג דזה נהנה וזה לא חסר פטור, אם חסר פורתא משלם את כל הנאתו (כמבואר בגמ' בב"ק כ: ונפסק כן בשו"ע סימן שס"ג בסעיפים ו' וז'), אף ששוה יותר ממה שנחסר.

ובאמת גם הנתיה"מ (שם) הביא ראייה מהא דזה נהנה וזה חסר פורתא משלם כל מה שנהנה, אמנם עדיין צ"ע דאין הנידון דומה לראיה כלל, דהתם היינו טעמא משום דהנאתו שוה בשוק כמו שהוא משלם, דהא השתמש בחציר חבירו והוי כשכירות,

כתב ברמב"ם (פרק ט"ז מהלכות מכירה הלכה י"ב - י"ד) השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיא טרפה, מה שאכל אכל ויחזיר לו את הדמים ומה שלא אכל יחזיר את הבשר לטבח ויחזיר לו את הדמים וכו', וכן כל המוכר דבר שאסור לאכלו מן התורה כך הוא דינו וכו', אבל המוכר דבר לחבירו שאיסור אכילתו מדברי סופרים, אם היו הפירות קיימין מחזיר את הפירות ונוטל את דמיו, ואם אכלן אכל ואין המוכר מחזיר לו כלום, וכו', ע"כ.

וכן נפסק בשו"ע (חו"מ סימן רל"ד). ומקורם ממה שמבואר במשנה בסוף פרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לז.).

והנה הדבר ברור שאף אם מכר לו דבר שאיסורו רק מדרבנן מ"מ הוי מקח טעות, שאין לך מום גדול מזה, אלא דמ"מ כיון שאכלו ונהנה ממנו משלם מה שנהנה, דעיקר הטעם שבאיסור דאורייתא אינו משלם הוא משום קנס, אבל במכר איסור דרבנן לא קנסוהו חכמים.

אמנם עדיין יש לעיין איך הוא משלם, אם כפי שווי ההיתר בשוק או כפי שווי האיסור בשוק או רק כפי מה שנהנה דהיינו דמי בשר בזול שהוא שני שלישי משווי הרגיל כדאמר'י בכתובות דף לד: "אמר רבא הניח להן אביהן פרה שאולה וכו' כסבורין של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול" ופירש שם רש"י דהיינו שני שלישים ממה ששוה באופן רגיל.

ועיין בשערי יושר (שער א' שער הספיקות פרק י') שכתב שמלשון הרמב"ם שכתב "ואין המוכר מחזיר לו כלום" מוכח דמשלם כפי שווי הכשרה. וביאר דהכא לא שייך לומר שישלם דמי בשר בזול כיון שכונתו היתה לקנות לאכילה והרי אכל ונהנה. אמנם מה שמשלם דמי כשרה צ"ע דכיון שאינה כשירה שהרי אסורה מדרבנן למה ישלם יותר משווייה.

עיין בנתיה"מ (סימן רל"ד ס"ק ג') שהביא שכמו כן דייק הש"ך ביו"ד (סימן קי"ט ס"ק כ"ז) דאפילו המתיר משווי אינו צריך להחזיר, והיינו דאע"ג דמאכל שאסור מדרבנן שוה פחות מדבר המתיר, והרי הוא שילם לו כשווי ההיתר, מ"מ אין מחזיר לו המוכר כלום.

והקשה הנתיה"מ דאמאי לא יחזיר כיון שמשלם

צא מינות לצופא
צא לצכור, צא מי
צא לקפא לצופא
צא נכח



DINÉ TORÁ

Comuníquese al cel.
(+52) 55 3214 4312

SERVICIOS

Contrato de renta, venta, preventa,
inversión, sociedad, testamentos, Heter
Iská otros.

ASESORÍA

Consultas
telefónicas, citas,
pregunta.

CONTÁCTANOS

Cel. (+52) 55 3214 4312
Email: Betdinemetumishpat@gmail.com
Dirección: Moliere 128, Polanco, CDMX